

# מידות הר הבית

## איתן רונפלדר

בתקופה האחרונה נלמדה מסכת מידות במסגרת הדף היומי, וברצוני להציג בקצרה שני עניינים הנוגעים למסכת: מה המיוחד באופי הר הבית; חשיבות מידות הבית, והבנתן כיום.

### אופי הר הבית

- קדשה לשעתה או קדשה לשעתה ולעתיד לבוא: נחלקו הפוסקים בשאלה זו. לשיטת הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ו, ה"ד) העזרה וירושלים נתקדשו לשעתן ולעתיד לבוא (וכן סוברים הכסף משנה והמשנה למלך). הראב"ד (הל' בית הבחירה פ"ו, ה"ד) חולק: "לפיכך הנכנס עתה שם אין בו כרת", וכן סוברים רס"ג, רש"י, והמאירי.
- רמת הקדושה: במשנה בכלים (פ"א, מ"ח) כתוב: "הר הבית מקודש ממנו שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם". חשוב לציין שמת וטמא מת מותרים להיכנס להר הבית.
- איסורים המוטלים על האדם הנכנס: "לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיאה" (ברכות פ"ט, מ"ה).
- הבדלים בתפילה: בהמשך המשנה ברכות (לעיל) מפורטים הבדלים בין התפילה במקדש לשאר המקומות: "כל חותמי ברכות שהיו במקדש... שיהיו אומרים מן העולם ועד העולם".

### מידות ונפקא מינות בנושא

במסכת מידות מדובר על מידות בית שני, שאינן תואמות את המידות הנראות כיום<sup>1</sup>. מכאן יש להבין ככל הנאה שחז"ל לא החשיבו את ההרחבה שבנה הורדוס. לגבי התאמת מקום המקדש לגודל הר הבית כפי שאנו מכירים אותו כיום, ישנן שיטות שונות לגבי מיקום הר הבית המקודש, אבן השתיה, והעזרות<sup>2</sup>. יש שיטות הממקמות את אבן השתיה מתחת ל'כיפת הרוחות', שנמצאת צפונית ל'כיפת הסלע', ויש הממקמות אותה דרומית ל'כיפת הסלע'. מ"מ, הדעה הרווחת היא מתחת ל'כיפת הסלע'. לרב גורן יש מפה של ההר, בה הוא מראה איפה מותרים להיכנס אפילו טמאי מת<sup>3</sup> לכ"ע, כל עוד הם טהורים מטומאות היוצאות מן הגוף. פן נוסף של המחלוקת הוא גודל האמה, ובוה יש שיטות החל מארבעים וארבעה ס"מ וכלה בשישים ס"מ. למחלוקת לעיל נפק"מ לשאלה היכן מותר להיכנס בטומאה כזו או אחרת.

אם ננסה לחשוב על תבנית עתידית על בסיס מסכת מידות, דומה שהמידות שנפסקו בעבר עודן רלבנטיות לבניין בית המקדש במהרה בימינו: בחלק מהדברים, המידות זהות; וגם באותם מבנים בהם יחול שינוי – היחס המקורי צריך להישמר. נקודה נוספת שחשוב לעמוד עליה היא איסור בניין בית כתבנית היכל<sup>4</sup>. בגמרא (ע"ז מג), מובא האיסור לאדם לבנות בית בתבנית ההיכל. ניתן להבין שמטרת האיסור היא יצירת ריחוק בין בית האדם לבית ה'.

### סיכום

ראינו מחלוקת האם יש קדושה בהר הבית כיום, כאשר אין מקדש. ראינו שיש מחלוקת על גודלו של הר הבית, ומיקומו כיום – פועל יוצא של המחלוקות בנוגע למיקום אבן השתיה וגודל האמה.

בחנו כמה גורמים בהתנהגות בהר הבית: איסור לטמאים מטומאות היוצאות מן הגוף להיכנס (בעוד שלטמא מת מותר להיכנס); התנהגות של כבוד ולא ביזיון; תפילה מעט שונה.

לסיום, נראה לי שניתן לחלק את הנושאים שלושה: מימד הקדושה בהר הבית כמקום השכינה (ולכן אסור לטמאים להיכנס); מימד הכבוד בהר הבית כמקום מושבו של הקב"ה (המחייב התנהגות מכובדת); מקום בו מורגשת נוכחות השכינה (המביא לתפילה שונה, בה יותר מודגש השבח לקב"ה, ולהקרבת קרבנות).

<sup>1</sup> נעיר, שגם תבנית ההיכל בספר יחזקאל שונה. יחזקאל בנבואותיו על המקדש (פרקים מ'–מ"ג) מתאר את הר הבית במידות גדולות הרבה יותר: הר הבית שלושת אלפים אמות רבועות, והעזרה חמש מאות אמות רבועות.

<sup>2</sup> קיצרתי מאוד בתיאור הדברים ואשמח להרחיב למי שיגש אלי.

<sup>3</sup> טמא מת מותר להיכנס להר הבית, ורק אור להיכנס החל מהחיל. אמנם גם בזה יש מקום לדון, האם קדושת עזרת נשים והחיל שסביבה בטלה, ואכמ"ל.

<sup>4</sup> להלכה זו הגעתי בעזרת הספר "מפת הר הבית".